

O'ZBEKISTONDA YOSHLAR SIYOSATINING TARIXIY SHAKLLANISHI VA RIVOJLANISHI

Soataliyeva Shabbona Tohir qizi

Namangan davlat pedagogika instituti Ijtimoiy fanlar fakulteti Milliy g'oya va ma'naviyat asoslari va huquq ta'limi yo'nalishi 1-bosqich talabasi

Ilmiy rahbar: Omonova Zarnigor

<https://doi.org/10.5281/zenodo.20095253>

Annotatsiya: Ushbu maqolada O'zbekistonda yoshlar siyosatining tarixiy shakllanish jarayoni, uning asosiy bosqichlari va rivojlanish tendensiyalari tahlil qilinadi. Mustaqillik yillarida amalga oshirilgan islohotlar, yoshlarga doir qonunchilik bazasining takomillashuvi hamda davlat yoshlar siyosatining ustuvor yo'nalishlari ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar: yoshlar siyosati, tarix, mustaqillik, islohotlar, qonunchilik, yoshlar tashkilotlari.

KIRISH

Har bir davlatning kelajagi yoshlar bilan bog'liq. Shu sababli yoshlar siyosati zamonaviy jamiyat hayotining muhim tarkibiy qismiga aylangan. O'zbekistonda yoshlar siyosatining shakllanishi milliy mustaqillik qo'lga kiritilgandan so'ng yangi bosqichga ko'tarildi va uning huquqiy-me'yoriy asoslari bosqichma-bosqich mustahkamlandi. Ushbu maqolada ushbu jarayonning tarixiy dinamikasi ilmiy nuqtai nazardan o'rganiladi.

1. YOSHLAR SIYOSATINING TARIXIY ILDIZLARI

Yoshlarga davlat e'tiborining tarixiy ildizlari O'rta Osiyoning qadimgi davlatchilik an'analarida ko'rinadi. Buyuk mutafakkirlar Forobiy, Ibn Sino, Beruniy, Alisher Navoiy asarlarida yosh avlodni tarbiyalash, ularga bilim berish va ularni jamiyatga foydali inson sifatida yetishtirishga doir g'oyalar keng aks ettirilgan. Bu an'ana keyingi asrlarda ham davom etdi va mustaqillikdan so'ng yangi mazmun kasb etdi.

Sovet davri siyosatida yoshlarni siyosiy jihatdan tarbiyalashga alohida e'tibor qaratildi. Komsomol tashkilotlari orqali yoshlar hayotining ko'plab jihatlari nazorat ostiga olindi. Bu davr tajribasi keyinchalik mustaqil yoshlar siyosatini shakllantirish uchun ma'lum ma'noda o'rganildi va ayrim elementlari tanqidiy qayta ko'rib chiqildi.

2. MUSTAQILLIK YILLARIDA YOSHLAR SIYOSATINING SHAKLLANISHI

1991-yilda O'zbekiston mustaqilligini qo'lga kiritgandan so'ng davlat yoshlar siyosatining huquqiy asoslarini yaratish zaruriyati paydo bo'ldi. 1991-yil 20-noyabrda qabul qilingan O'zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi yosh avlod huquqlari va erkinliklarini kafolatlovchi normalar bilan mustahkam poydevor yaratdi.

1996-yilda «Davlat yoshlar siyosati to'g'risida»gi qonunning qabul qilinishi bu sohadagi muhim tarixiy burilish nuqtasi bo'ldi. Qonun yoshlarga doir davlat kafolatlarini belgilab berdi, yoshlar tashkilotlarining huquqiy maqomini tartibga soldi va davlat boshqaruvi organlari zimmasiga yoshlarga oid majburiyatlarni yukladi. Yoshlar ta'lim-tarbiyasi, bandligi, salomatligi va ijodiy rivojlanishi masalalarida ham alohida normalar ishlab chiqildi.

Kamolot yoshlar ijtimoiy harakati 2001-yilda tashkil etilishi yoshlar siyosatini yanada institutsionallashtirish yo'lida qadam bo'ldi. Ushbu tashkilot orqali minglab yoshlar sport, madaniyat, ta'lim va ijtimoiy faollikka jalb qilindi.

3. ZAMONAVIY BOSQICH: 2017-YILDAN HOZIRGI KUNGACHA

2017-yildan boshlab O'zbekistonda davlat yoshlar siyosatida tub islohot yo'nalishi belgilandi. Prezident Sh.M.Mirziyoyev tashabbuslari bilan yoshlar masalasi davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biriga aylandi. 2017-yil 5-iyulda O'zbekiston Yoshlar Ittifoqi qayta tashkil etilib, unga keng vakolatlar berildi.

2021-yilda yangi tahrirdagi «Yoshlarga oid davlat siyosati to'g'risida»gi Qonunning qabul qilinishi bu sohadagi huquqiy bazani tubdan yangiladi. Qonun yoshlik yoshini 14 yoshdan 30 yoshgacha belgilab, yoshlarga doir davlat kafolatlarini kengaytirdi. Yoshlar bandligi, tadbirkorlik, ijodiy va intellektual rivojlanishi uchun qo'shimcha mexanizmlar ishga tushirildi.

2022-2026-yillarga mo'ljallangan «Yoshlar — kelajagimiz» Davlat dasturi doirasida yosh tadbirkorlarni qo'llab-quvvatlash, sport va madaniy infratuzilmani rivojlantirish, yoshlarni xalqaro arenaga chiqarishga keng imkoniyatlar yaratildi. Shu bilan birga, har yili 30 iyun — «Yoshlar kuni» sifatida nishonlanadigan bo'ldi.

XULOSA

O'zbekistonda yoshlar siyosatining tarixiy shakllanishi mustaqillikdan oldingi an'analar, sovet davri tajribasi va mustaqillik yillarida amalga oshirilgan islohotlar sintezi asosida yuz berganligi tahlil natijasida namoyon bo'ladi. 1991-yildan buyon huquqiy-me'yoriy baza izchil kengaytirildi, yoshlarga doir davlat kafolatlari mustahkamlandi va yoshlar tashkilotlari tizimi takomillashtirildi. Zamonaviy bosqichda yoshlar siyosati davlatning strategik ustuvorligiga aylandi va uning institutsional asoslari yanada mustahkamlandi. Yoshlarning jamiyat hayotiga faol integratsiyasi mamlakatning barqaror rivojlanishi uchun muhim garov hisoblanadi.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. O'zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi. — Toshkent: O'zbekiston, 2023.
2. «Yoshlarga oid davlat siyosati to'g'risida»gi O'zbekiston Respublikasining Qonuni, 2021-yil 14-sentabr // lex.uz.
3. «2022-2026-yillarda O'zbekiston Respublikasida yoshlar siyosati sohasidagi ustuvor yo'nalishlar» bo'yicha davlat dasturi to'g'risida»gi Farmon, 2022-yil 28-yanvar // lex.uz.
4. Xolmatova M. Yoshlar siyosati: tarix va zamonaviylik. — Toshkent: Fan, 2020. — 180 b.
5. Nazarov Q. O'zbekistonda yoshlar ijtimoiy faolligi: tarixiy jihat // Tarix va tafakkur. — 2022. — №3. — B. 45–52.
6. Mirziyoyev Sh.M. Yoshlar — bizning kelajagimiz. — Toshkent: O'zbekiston, 2021. — 96 b.